

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/1943-

03. mai 2021

Dokument 8:251 S (2020–2021) Representantforslag om en sterk og uavhengig kulturforvaltning

Jeg viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Mona Fagerås og Freddy André Øvstegård om en sterk og uavhengig kulturforvaltning. Representantene har fremmet følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med en sak om mulige endringer i kulturforvaltningen, inkludert å skille Kulturrådet i to funksjoner, slik at armlengdesoppgavene og direktoratsoppgavene ivaretas i hver sine separate organisasjoner. Målet for eventuell endring er å styrke selvstendigheten, åpenheten og prinsippet om armlengdes avstand for Kulturrådet, å styrke nødvendige direktoratsfunksjoner og å ivareta kunstinstitusjonenes selvstendighet.*
- 2. Stortinget ber regjeringen utrede en kraftig styrking av Norsk kulturfond, både organisatorisk og økonomisk, og komme med forslag til områder som trenger mer midler og/eller kompetanse.*
- 3. Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med en sak om å opprette et forskningssenter for kultursektorforskning.*
- 4. Stortinget ber regjeringen utrede Kulturtankens rolle og videre drift i samsvar med en ny struktur for Kulturrådet og et direktorat, med vekt på å styrke Den kulturelle skolesekken. Utredningen må inkludere en vurdering av å legge nasjonale oppgaver knyttet til Den kulturelle skolesekken til Kulturrådet/direktoratet, om modeller som Scenekunstbruket kan utvides til flere kulturuttrykk i samarbeid med de aktuelle feltene, og hvordan fylkenes ansvar og ressurser kan økes for å styrke skolesekkens tilbud.*

5. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en endring av kulturloven der det stilles krav til kulturpolitisk forvaltning i kommunene, inkludert krav til en kommunedelplan om kultur, og der prinsippet om armlengdes avstand lovfestes for alle forvaltningsnivåer.

Forslag 1:

Norsk kulturråd ble etablert i 1965 som et uavhengig organ som skulle forvalte det nyopprettede Norsk kulturfond på armlengdes avstand fra myndighetene. Kulturfondet var på 10 mill. kroner, og Kulturrådets administrasjon, den gang bestående av én person, var sekretariat for rådet.

I dag har både Kulturfondet, rådsstrukturen og administrasjonen vokst, men prinsippet bak er fortsatt det samme. Kulturfondet er i 2021 på 875 mill. kroner, og rådet forvalter fondet gjennom en struktur med faglige utvalg som er delegert myndighet til å fatte de fleste tildelingsvedtak. Rådet er autonomt både i fordelingen av midlene og i oppnevningen av utvalg, og vedtakene kan ikke påklages til Kulturdepartementet når det gjelder det kunst- og kulturfaglige skjønnet. I løpet av de siste drøyt tjue årene har Kulturrådet også fått en rekke andre forvaltningsoppgaver, som kommer i tillegg til sekretariatsfunksjonen for de kollegiale organene Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde. I dag har virksomheten ca. 130 ansatte fordelt på kontorer i Oslo, Trondheim og Bodø.

Kulturrådets organisasjonsform har vært utredet to ganger tidligere. Begge utredninger drøftet spørsmålet representantene her fremmer.

Regjeringen Stoltenberg II nedsatte i 2007 et utvalg ledet av Lene Løken med mandat til å gjennomgå tildeling av statstilskudd til kulturformål. Utvalget leverte rapporten *Forenklet, samordnet og uavhengig* i 2008. Løken-utvalget drøftet spørsmålet om å dele Kulturrådet i to funksjoner: En *autonom funksjon*, der rådet på kunstfaglig grunnlag forvalter Norsk kulturfond, og en *forvaltningsfunksjon*, med direktøren som øverste ansvarlig, underlagt departement og Storting på linje med andre direktorater. Løken-utvalget drøftet om de to funksjonene burde ligge i hvert sitt organ, men kom til at "en oppsplitting i to atskilte virksomheter ikke er hensiktsmessig fordi det ville svekke fagmiljøet i administrasjonen i Kulturrådet." Utvalget konkluderte med at "[d]en samme administrasjonen som arbeider med den autonome funksjonen bør altså også håndtere forvaltningsdelen."

Ifølge Løken-utvalget var hovedproblemet ikke at Kulturrådet forvalter både forvaltningsoppgaver og kunstfaglige oppgaver. "Hovedproblemet synes snarere å være at det for omverdenen er vanskelig å oppfatte når Kulturrådet har faglig autonomi i enkeltsaker, og når Kulturrådet er et ledd i styringskjeden fra departementet," skrev utvalget. Utvalget mente at det burde "gjøres klart både internt i forvaltningen og overfor omverdenen når Kulturrådet opptrer autonomt og når Kulturrådet er et ordinært forvaltningsorgan."

I 2013 nedsatte regjeringen Solberg en utredningsgruppe som fikk i oppdrag å gjennomgå Norsk kulturråd. Rapporten *Gjennomgang av Norsk kulturråd* ble levert i 2014. Spørsmålet om å skille Norsk kulturråd i to ulike organer ble drøftet av utredningsgruppen. Flertallet anbefalte at kombinasjonen av armlengdesoppgaver og direktoratsoppgaver videreføres, blant annet på grunn av "hensynet til synergieffekter og best mulig utnyttelse av kompetanse og ressurser".

Samtidig så også denne utredningsgruppen behov for å tydeliggjøre de ulike rollene, og pekte på at det "er ekstra utfordrende for forståelsen av Kulturrådets virksomhet at det kollegiale organet som forvalter tilskudd etter armlengdesprinsippet, og fagadministrasjonens mer direktoratspregede virksomhet, bærer samme navn".

Kulturrådet har hatt en kombinasjon av direktoratsoppgaver og armlengdesoppgaver helt siden 1990-tallet. I 2011 overtok Kulturrådet ansvaret for arkiv og museum fra ABM-utvikling. De har også blitt tilført oppgaver knyttet til utvikling av kulturell og kreativ næring, internasjonalt samarbeid, tilskuddsforvaltning, statistikk og analyse, forvaltning av oppreisningsmidler til nasjonale minoriteter, samt rollen som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. I tillegg er sekretariatsoppgavene utvidet til også å gjelde Statens kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde.

Kulturrådet har nylig gjennomført en omorganisering med mål om å dra størst mulig nytte av den samlede kompetansen i hele Kulturrådet. Verken de nye oppgavene som har kommet til over tid, eller omorganiseringen av administrasjonen, har berørt de kollegiale organenes virke. Rådet er som det alltid har vært, autonomt i sin forvaltning av Norsk kulturfond og i utviklingen av fondets tilskuddsordninger.

Kulturdepartementet er kjent med at rådet som styrer Norsk kulturfond, på bakgrunn av et medieoppslag i Klassekampen 17. mars i år, i sitt møte 24. mars drøftet spørsmålet om hensiktsmessigheten av å dele Kulturrådet i to separate enheter. Et samlet råd mente det vil være best å beholde dagens organisering. Rådet uttrykte at en oppdeling i to kompetansemiljøer vil være uheldig, og at økte administrative kostnader kan innebære mindre penger til kunst og kultur. Rådet uttrykte samtidig at det er problematisk at det hersker en forvirring rundt navn og var positive til en navneendring som tydeliggjør virksomhetens ulike roller.

Etter mitt syn bidrar dagens organisering, med en kombinasjon av armlengdesoppgaver og direktoratsoppgaver, til at Kulturrådet kan utnytte sin samlede kompetanse til å løse sine oppgaver på en best mulig måte. Jeg mener at konklusjonen i rapporten fra 2014 fortsatt er gjeldende: "Valget av en slik blandingsmodell baserer seg på en avveining av ulike hensyn, både av prinsipiell og mer pragmatisk karakter. I tillegg til hensynet til effektiv ressursutnyttelse kan en stor organisasjon ofte lettere tiltrekke seg den kompetansen som trengs, enn en mindre organisasjon. Kobling av ulike oppgavetyper kan også gi faglige synergier som gir en merverdi. Dette kan samtidig bidra til å bygge et sterkere og mer robust kompetansemiljø."

Siden spørsmålet om deling av Norsk kulturråd tidligere er grundig utredet, ser jeg ikke behovet for ytterligere utredning av en ny struktur for Kulturrådet. Norsk kulturråd er en viktig institusjon for norsk kulturliv og vil alltid være gjenstand for debatt og utvikling. Slik skal det også være. Jeg mener at det er viktig at organisasjonen nå får ro til å gjøre den jobben den er ment å gjøre.

Jeg ser samtidig behovet for å tydeliggjøre de ulike rollene virksomheten har. Jeg vil derfor vurdere nærmere om det kollegiale organet og fagadministrasjonen bør få hvert sitt navn, og kommer tilbake til Stortinget med denne saken på en egnet måte.

Forslag 2:

De juridiske og organisatoriske rammene for Norsk kulturråd følger av lov om Norsk kulturråd og forskrift om tilskudd fra Norsk kulturfond. Dette gir et forutsigbart og godt rammeverk for forvaltningen av kulturfondet, og sikrer armlengdes avstand i forvaltningen av fondets ordninger og beslutninger fattet på grunnlag av kunst- og kulturfaglig skjønn.

I følge § 3 i lov om Norsk kulturråd har rådet som oppgave å forvalte Norsk kulturfond og andre statlige tilskudd som er lagt til rådet. Rådet som styrer Norsk kulturfond leverer hvert år en søknad til Kulturdepartementet om budsjettmidler til neste års budsjettår. Jeg viser derfor til innledningen i søknaden for 2022 som svar på hvilke områder i kulturfondet rådet mener det er behov for å styrke:

"Rådet søker om 100 millioner kroner i friske midler til Norsk kulturfond i 2022 for å bidra til gjenoppbygging av kultursektoren etter covid-19-pandemien og til styrking av mangfoldet og yttringsrommene i kunst- og kulturfeltet.

Rådet har gjennom forvaltningen av Kulturfondet ansvar for at en andel av kulturbudsjettet forvaltes etter armlengdes avstandprinsippet. Skiftende fagutvalg bestående av fagfeller fra forskjellige steder og regioner, med ulik fagkompetanse, kunstsyn og bakgrunn fordeler midlene etter kunst- og kulturfaglig skjønnsutøvelse og kvalitetsvurdering. Fondets midler går i hovedsak til produksjoner i den frie eller prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet, men også til arrangører, festivaler, virksomheter og arenaer som sikrer at det finnes en infrastruktur for formidling og distribusjon av de kunst- og kulturuttrykk som skapes i hele landet. Midlene bevilges gjennom rundt 30 tilskuddsordninger fordelt på fagområdene musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst, kulturvern, tidsskrift og kritikk, tverrgående ordninger og forskning og utvikling.

Rådets budsjettprioriteringer springer ut av forskningsbasert kunnskap om feltet og tilskuddsordningene, men er også basert på de erfaringer om kunst- og kulturfeltet som et samlet råd besitter. Når det gjelder hvordan covid-19-pandemien har rammet kunst- og kulturlivet, har fagutvalgenes jevnlige rapportering til rådet vært et viktig kunnskapstilfang.

Utvalgenes nærhet til feltet gjør dem i stand til å se behov som tegner seg, skjevheter når det gjelder geografi eller manglende bredde, gode initiativ som bør styrkes, prosjekter som ikke fanges opp av eksisterende ordninger og ordninger som har lav innvilgelsesprosent.

I rådets strategi er det pekt ut fire satsingsområder som utgjør en viktig bakgrunn for rådets prioriteringer og fordelinger av fondsmidlene. Satsingene henger tett sammen med de utfordringer som rådet mener preger dagens kunst- og kulturfelt, og som krever ekstra innsats for at rådet skal nå de målene som er satt for Kulturfondet. Utfordringene og satsingene er utgangspunktet for budsjettsøknaden for 2022. De fire satsingene er kunst- og kulturkritikk og kunst som ytring, nye stemmer, kulturuttrykk og estetiske praksiser, kunst og kultur for barn og unge og kunnskap og utvikling. I 2022 legger rådet i tillegg sterk vekt på behovet for økte midler til gjenåpning av sektoren i kjølvannet av pandemien.

I Stortingets budsjettbehandling for 2021 ble kulturfondet kuttet med 10 mill. kroner. Rådet ser med bekymring på dette kuttet, og ser ikke at det foreligger kulturpolitisk begrunnelse for å svekke andelen av kulturmidler som går til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturfeltet. Rådet ser det som nødvendig å arbeide for at fondet styrkes og at Kulturfondets oppdrag og betydning i samfunnet og kunst- og kulturlivet tydeliggjøres."

Kulturdepartementet vil vurdere søknaden som del av den ordinære budsjettbehandlingen for 2022. Eventuelle styrkinger av kulturfondet må vurderes opp mot behov på departementets øvrige ansvarsområder, og vil bli lagt fram for Stortinget i budsjettproposisjonen på vanlig måte.

Forslag 3:

Forskningsbasert kunnskapsutvikling om tematikker og områder som faller inn under Kulturdepartementets portefølje er viktig for regjeringen. Det finnes også forskningssentre på dette feltet, for eksempel *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*, som får tilskudd fra Kulturdepartementet. I følge anslag fra Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning utgjorde bevilgningene til forsknings- og utviklingsarbeid over Kulturdepartementets budsjett ca. 274 mill. kroner i 2020. Det er en økning på 133 mill. kroner fra 2013. Selv om dette bygger på anslag, viser dette at det har vært en betydelig opptrapping på FoU-området fra Kulturdepartementets side i denne regjeringsperioden.

Departementet har fokus på å styrke den kulturpolitisk relevante forskningen på kunst- og kulturarvsporteføljen til departementet. Dette behovet ble blant annet belyst i Grundtutvalgets rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* som ble levert på oppdrag fra Kulturdepartementet i 2012. Slik forskning er nødvendig både for å sikre kunnskapsbasert politikkutforming og for å imøtekomme departementets sektoroppdrag for forskning. Dette er

også tydelig gjenspeilet i Meld. St. 8 (2018–2019) *Kulturens kraft*, der det blant annet heter: "Ambisjonen i dei kommande åra er å gjennomføre ei forskings- og kunnskapssatsing der elementa til saman byggjer opp om eit mest mogleg heilskapleg kunnskapssystem som er relevant for sektoren, politikktutviklinga og forvaltninga."

Denne ambisjonen vises igjen i Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*. Her understrekes behovet for en kunnskapsbasert politikktutforming, så vel som for museumssektoren som forskende sektor og det foreslås flere tiltak. Blant annet varsler regjeringen at den vil se nærmere på hvordan forskningen i ABM-sektoren samlet sett kan styrkes og sees i sammenheng. I meldingen varsler regjeringen også at de vil gjøre en gjennomgang av FoU-arbeidet i underliggende virksomheter på ABM-feltet, og at dette arbeidet vil avklare hvilke oppgaver det er naturlig ligger i slike virksomheter og hvilken type kunnskapsutvikling som bør ligge andre steder, samt tiltak for å få dette til.

Mange av Kulturdepartementets underliggende etater har FoU som del av sin virksomhet, blant andre Nasjonalbiblioteket, Norsk kulturråd, Kulturtanken og Arkivverket. FoU-virksomheten er omfattende og mangeartet og utgjør en viktig del av forskningsstrukturen på kulturfeltet. For flere av etatene er videre utvikling av statistikk- og analysearbeidet et sentralt satsingsområde. Kunnskapsproduksjonen bidrar til å understøtte etatenes egne oppgaver, utvikler de respektive fagfeltene og legger et kunnskapsgrunnlag for Kulturdepartementets ansvarsområder. Særlig Norsk kulturråd har gjennom mange år hatt en sentral rolle i utviklingen av kunst- og kulturpolitisk relevant forskning, blant annet gjennom bestilling, formidling og initiering av relevante forskningsprosjekter.

Som svar på Grundt-utvalgets anbefaling om å legge til rette for mer kulturpolitisk relevant forskning ble programmet KULMEDIA etablert i Forskningsrådet i 2014 med midler fra Kulturdepartementets budsjett. Formålet med programmet er å få fram ny forskningsbasert kunnskap om kulturlivet og media med relevans for politiske avgjørelser, forvaltning og aktører på feltet. I tillegg er det et mål å styrke fagmiljøene på området gjennom mobilisering og rekruttering. Ved å stimulere langsiktig oppbygging av forskingsmiljø med solid kunnskap om kunst-, kultur- og medie- sektoren legges det samtidig til rette for miljø som har forutsetninger for å levere gode avgrensa utgreiings- og evalueringsarbeid med kortere tidshorisont.

Jeg deler representantenes syn på betydningen av kultursektorforskningen, men ser det ikke som hensiktsmessig å opprette et eget forskningsssenter på området. Forskningsrådet frarådet å opprette et slikt senter i sitt høringsinnspill til Grundt-utvalgets rapport. Regjeringen vil isteden fortsette å stimulere til langsiktig oppbygging av flere forskningsmiljøer, samt de delene av sektoren som selv arbeider vitenskapelig. Departementet vil også følge opp kulturmeldingens oppdrag til Kulturrådet om at de skal ta et større ansvar for utredning, statistikk og analyse på kunst- og kulturområdene, for å sikre gode grunnlagsdata og kontinuerlig datafangst.

Forslag 4:

Regjeringen la nylig frem en melding til Stortinget om kunst og kultur for, med og av barn og unge, jf. Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele*. En viktig del av arbeidet med kunst og kultur for barn og unge handler om å se ulike virkemidler og tiltak i sammenheng på ulike nivå. Dette omfatter også en vurdering av hvilke oppgaver staten skal ivareta og hvordan vi på best mulig måte kan forvalte ulike ordninger og tiltak. I arbeidet med meldingen gikk departementet bredt ut og ba om innspill til en beskrivelse av utfordringer, arbeidsdeling- og samarbeid på feltet og forslag til konkrete tiltak. Disse innspillene ligger til grunn for de vurderingene og tiltakene som foreslås til videre oppfølging i meldingen. Arbeidet Norsk kulturråd gjør som fagetat og sekretariat for de kollegiale organene, er svært sentralt for utviklingen av kunst- og kulturproduksjoner og formidlingsarenaer for barn og unge. Derfor er det lagt opp til at Kulturrådet fortsatt skal støtte produksjoner rettet mot barn og unge, som også omfatter kunst som blir formidlet i Den kulturelle skolesekken.

Kultursektoren og kulturpolitikken kan ikke sørge for kunst og kultur for barn og unge alene, men er avhengig av å ha forpliktende samarbeid med andre sektorer – og da særlig i utdanningssektoren. Samarbeidet mellom Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet om Den kulturelle skolesekken og Kulturtanken er svært viktig i denne sammenhengen. Regjeringen vil derfor foreslå å holde på Kulturtanken som forvaltningsorgan med et mandat for arbeidet med DKS-ordningen som fastsettes av de to departementene i fellesskap. Den kulturelle skolesekken er en desentralisert ordning hvor utviklingen av innholdet i ordningen skjer regionalt. Kulturtanken ble etablert i 2016, med utvidet mandat fra tidligere Rikskonsertene, og er i kontinuerlig utvikling. Gjennomgangen i meldingen peker på utfordringer og muligheter fremover, med nye føringer for virksomhetens kjerneoppgaver og den videre utviklingen av Den kulturelle skolesekken.

Jeg mener at Kulturtanken fortsatt trenger tid til å finne sin rolle i samarbeidet med en rekke andre aktører. Mange etterspør bedre koordinering og samhandling. Derfor er Kulturtanken viktig for å legge til rette for samarbeid og samspill mellom nasjonale aktører, fylkeskommunene og kommunene. Jeg mener det ikke bør opprettes nye strukturer på nasjonalt nivå for å utvikle produksjoner til barn og unge. Scenekunstbrukets modell er derfor ikke noe vi ønsker å utvikle for de andre kulturuttrykkene. I stedet vil regjeringen styrke de strukturene som allerede er på plass regionalt og lokalt, i samarbeid med fylkeskommunene og kommunene. På denne måten legger vi til rette for en videre utvikling som er tilpasset lokale og regionale forutsetninger og behov. Dette mener jeg er viktig og nødvendig for å nå målet om å gi alle barn og unge, uavhengig av bakgrunn, en mulighet til å få oppleve og bli kjent med kunst og kultur i Den kulturelle skolesekken.

Forslag 5:

Som varslet i Kulturmeldingen (Meld. St. 8 (2018-2019) *Kulturens kraft*) og omtalt i barne- og ungdomskulturmeldingen (Meld. St. 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele*), er

Kulturdepartementet i ferd med å revidere kulturloven. Det framgår av kulturmeldingen at målet med gjennomgangen er at kulturloven *"skal vere eit styringsverktøy for oppgåve- og ansvarsfordelinga mellom forvaltningsnivåa og reflektere nasjonale mål for kulturpolitikken"*. I denne sammenheng vurderer departementet bl.a. muligheten for å lovfeste armlengdesprinsippet på kulturfeltet. I barne- og ungdomskulturmeldingen orienterer departementet nærmere om arbeidet og særlig om at det vurderes å utvide loven med planbestemmelser etter modell av folkehelsesloven. Kulturdepartementet tar sikte på å sende et lovforslag på høring i løpet av våren.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Abid Raja', is positioned above the printed name.

Abid Raja